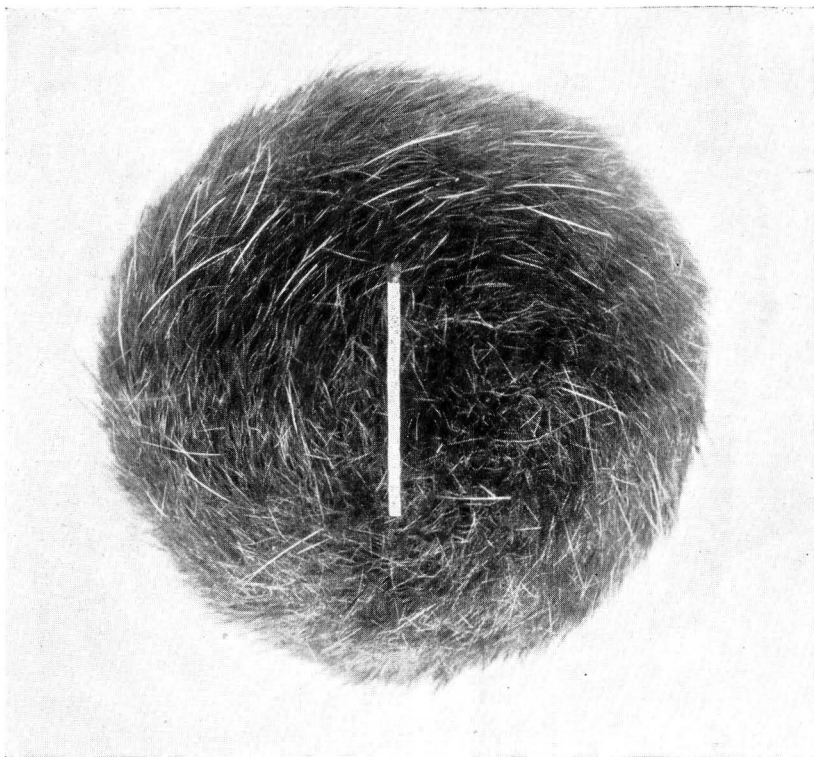

OVER EEN HAARBAL UIT EEN KROKODILLENMAAG

Toen ik, kort nadat ik „uitgekomen” was, mijn opwachting ging maken bij den conservator van het Zoölogisch Museum te Buitenzorg, wijlen Majoor OUWENS, haalde hij uit zijn collectie van zoölogische schatten o.m. een paar eigenaardige, bruingekleurde, bolvormige voorwerpen voor den dag en vroeg me, of ik ook

Haarbal uit de maag van den door den heer ANGENT geschoten krokodil ($\frac{2}{3}$ nat. gr.)

door hem te Loebok Pakam (S.O.K.) geschoten krokodil van 4.5 meter lengte een flinken haarbal te voorschijn haalde; behalve die haarbal zaten er ook nog eenige steenen in de maag van het dier. De heer ANGENT stelde mij van zijn vondst in kennis en had tevens de goedheid me toe te staan den haarbal te fotografeeren,— hij stond mij zelfs toe het ding door te snijden om te zien, wat er zooal binnenin zou zitten. Doorsnijden ging echter allesbehalve gemakkelijk, en al gauw gingen we er toe over om den haarbal — één harde, compacte viltmassa — maar door te zagen.

Het bewuste object (fig. 1) was volkomen bolrond, had een diameter van 120 mm en woog in luchtdrogen toestand 446 gram. Een bepaalde kern viel er niet in te ontdekken, maar we vonden een stukje stevig touw, waaromheen zich de oorspronkelijk zéér losse haarmassa in de maag wel gaandeweg zal hebben gegroepeerd en verdicht. De steenen, die ik helaas niet gezien heb, zullen er in hun beweeglijkheid wel zeker toe hebben bijgedragen, dat de haarmassa uiteindelijk

wist, wat dat voor dingen waren. Ik wist het niet! Over het gezicht van Majoor OUWENS trok een glimlach en na een poosje gezwegen te hebben kwam het er uit: „Dit zijn haarballen uit krokodillen-magen”. Zie-zoo, nu wist ik het tenminste en ik mocht warempel een van die haarballen in mijn hand nemen om dat curiosum beter te kunnen bekijken. Sindsdien heb ik ettelijke krokodillen geschoten, zowel op Java (Indramajoe) als op Sumatra's Oostkust, maar nooit zoo'n ding in de maag dier beesten gevonden. Gelukkiger was in dit opzicht de heer ANGENT, toen hij uit een

zoo'n regelmatig en vasten vorm verkreeg. Dat de haarbal zelf ook wel in een min of meer geregelde draaiende beweging heeft verkeerd, zou men kunnen afleiden uit de spiraalvormige groepeerings der haren, gelijk die op de afbeelding duidelijk uitkomt. De viltmassa bestond uit honden- en varkensharen.

Over de aanwezigheid van haarballen in krokodillenmagen wilde ik graag wat meer weten en derhalve verzocht ik Dr BRONGERSMA te Leiden mij nadere inlichtingen te willen verschaffen. Het is hem echter gebleken, dat er akelig weinig over zulke krokodillen-haarballen in de literatuur vermeld staat. SHELFORD gewaagt er van in zijn zoo lezenswaardig boek: „A naturalist in Borneo”, dat in 1916 verschenen is. De volgende passage uit SHELFORD's boek wil ik hier aanhalen: „Large balls of hair about the size of a man's head are not unfrequently found in Crocodiles' stomachs. These are generally formed round some nucleus which appears to be of a concretionary nature, and are, of course, derived from the hair of the Crocodile's victims” (l.c. p. 107). Ik weet mij natuurlijk niet precies meer te herinneren, hoe groot de haarballen waren, die Majoor OUWENS mij indertijd vertoonde maar zeer zeker waren ze niet zoo groot als een menschenhoofd; integendeel, ik geloof, dat ze zelfs kleiner zijn geweest dan het hierboven beschreven exemplaar. Wij hebben echter te bedenken, dat met het ouder worden van het individu een eenmaal aanwezige haarbal alle kans heeft in omvang toe te nemen.

Om nog even terug te komen op de aanwezigheid van steenen in krokodillenmagen, ook daarover vinden wij bij SHELFORD eenige opmerkingen, welke ik den lezers niet wil onthouden. „The presence of large water-worn pebbles in the stomach was of great interest, for the place where the reptile was killed was situated in the vast delta of the Rejang River — an area made up of nothing but swamps, where one might search for a year without finding a pebble. It is evident, then, that this Crocodile had travelled some hundreds of miles towards the headwaters of this, or some other river, in order to get the stones, and it is equally evident that the stones played some important part in its digestive economy. Doubtless these creatures swallow stones, as many birds do, for the purpose of triturating their food. The observation is of further interest because water-worn pebbles have been found in juxtaposition to the bones of *Ichthyosauri*, and it has been suggested that these were swallowed for the precise purpose mentioned above” (l.c. p. 107).

De door mij onderzochte krokodillen bleken het zonder steenen in hun magen te moeten stellen, maar wellicht hebben enkele lezers andere ervaringen opgedaan. Ik zou het zeer waardeeren, indien ze daarvan in dit tijdschrift wilden getuigen.

Medan, December 1936.

J. C. VAN DER MEER MOHR.

KORTE MEDEDEELING

Een nieuwe vindplaats van een slang. — Eenige dagen geleden ontving ik uit de omgeving van Radjamandala, ten W. van Bandoeng, een exemplaar van *Dryophiops rubescens* (GRAY), een soort, die door DE ROOY, en in navolging van haar door DAMMERMAN, voor Java slechts uit het O-deel van het eiland wordt opgegeven.

Bandoeng, 28 Nov. 1936.

EDW. JACOBSON.